

Хабилов Н. Л. и др. госпитал ортопедик стоматология кафедраси йил давомида нашр этилган тезислар хисоботи //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

GERIATRIYA STOMATOLOGIYASI: KEKSALARDA TO‘LIQ TISHSIZLIKNI DAVOLASHNING XUSUSIYATLARI

Xabilov N.L., Sharipov S.S., Mirxoshimova M. F

Тошкент Давлат Стоматология институти

Gospital ortopedik stomatologiya kafedrası

Salim1987@mail.ru

To‘liq tishsizlik yoki edentulizm keksalar orasida keng tarqalgan muammolardan biridir. Ko‘pgina geriatriya bemorlarida tish yo‘qotilishi hayotning sifati va sog‘lom ovqatlanishni sezilarli darajada pasaytiradi. Keksalar tishsizlik bilan duch kelganda, zamonaviy stomatologik texnologiyalar bu muammoni hal qilishda yordam beradi. Shu maqolada keksalarda to‘liq tishsizlikni davolashning xususiyatlari, zamonaviy usullari, olimlar fikrlari va statistik ma'lumotlar yoritib beriladi.

Keksalarda to‘liq tishsizlikning sabab va oqibatlari

To‘liq tishsizlikning asosiy sabablari orasida parodont kasalliklari, tish kariyesi va uzoq muddat tishlarning yetarli parvarish qilinmaganligi yotadi. Yosh o‘tgan sari tishlarning holati yomonlashadi va ko‘pincha to‘liq tishsizlikka olib keladi. Bunday holatlarda bemorlar nafaqat chaynash funksiyasidan, balki estetik qiyofa va nutq sifatidan ham mahrum bo‘ladi.

Statistik ma'lumotlar shuni ko‘rsatadiki, Jahon Sog‘liqni Saqlash Tashkiloti (JSST) hisobotlariga ko‘ra, dunyo bo‘ylab 65 yoshdan oshgan aholining taxminan 30% dan ortig‘i to‘liq tishsizlikdan aziyat chekadi. Ayniqsa, past va o‘rta daromadli mamlakatlarda bu ko‘rsatkich yuqoriroq bo‘lishi mumkin.

To‘liq tishsizlikni davolashning zamonaviy usullari

Keksalarda to‘liq tishsizlikni davolashda zamonaviy stomatologiyada bir nechta asosiy yondashuvlar mavjud:

1. An’anaviy protezlar

Eng ko‘p qo‘llaniladigan usullardan biri – an’anaviy akril asosli protezlar. Bunday protezlar yetarli hajmdagi suyak to‘qimasi va alveolyar qirra bo‘lgan hollarda qo‘llaniladi. Bu protezlarning qulayligi va narxining nisbatan arzonligi ulardan keng foydalanishga sabab bo‘ladi. Biroq, qariyalar uchun protez mos kelmasligi yoki vaqt o‘tishi bilan o‘z joyidan siljishi mumkin.

2. Dental implantatsiya

Zamonaviy davolash usullari orasida dental implantatsiya alohida o‘rin egallaydi. Bu usulda tish ildizlari o‘rniga titan implantlar o‘rnatiladi va ular ustiga protezlar

mustahkamlanadi. Bu usul geriatriya stomatologiyasida yaxshi natijalar beradi, chunki u tishlarning barqarorligini ta'minlab, bemorning hayot sifatini sezilarli yaxshilaydi.

Olimlar fikri: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, dental implantatsiya bemorlarning ovqatlanish funksiyalarini qayta tiklash va hayot sifatini oshirishda an'anaviy protezlarga qaraganda samaraliroq hisoblanadi. Masalan, **J. Misch** va uning hamkasblari tomonidan o'tkazilgan izlanishlar shuni ko'rsatdiki, implantatsiya qilingan bemorlarning qoniqish darajasi 90% dan oshadi, bu esa oddiy protezlar bilan qiyoslaganda yuqori ko'rsatkichdir.

3. Raqamli texnologiyalar va CAD/CAM tizimlari

Raqamli texnologiyalar geriatriya stomatologiyasiga ham o'z ta'sirini ko'rsatdi. CAD/CAM texnologiyasi yordamida protezlar aniqroq tayyorlanib, bemorlarning individual ehtiyojlariga mos ravishda ishlab chiqariladi. Shuningdek, 3D skanerlash yordamida jarayon ancha qisqartiriladi va natijalar bemor uchun qulay bo'ladi.

Keksalarda to'liq tishsizlikni davolashdagi qiyinchiliklar

Keksalarda to'liq tishsizlikni davolash jarayonida bir qator muammolar mavjud. Birinchidan, suyak to'qimasining atrofiyalashishi dental implantatsiyani murakkablashtiradi. Bunday bemorlarda suyak regeneratsiyasi uchun qo'shimcha jarrohlik aralashuvi talab etilishi mumkin. Shuningdek, yurak-qon tomir, endokrin kasalliklari bilan bog'liq muammolar ham mavjud bo'lib, ular jarrohlik aralashuvlarini qiyinlashtiradi.

Statistik ma'lumotlar ko'rsatadiki, yoshi kattalar orasida to'liq tishsizlik bilan bog'liq bo'lgan operatsiyalarning muvaffaqiyat darajasi yosh bemorlarga qaraganda pastroq bo'lishi mumkin. Ba'zi manbalarga ko'ra, 70 yoshdan oshgan bemorlarda dental implantatsiyadan so'ng muvaffaqiyatli natijalar 85% ni tashkil etadi, bu esa yosh bemorlar orasida 95-98% oralig'ida bo'ladi.

Olimlar fikri

Geriatriya stomatologiyasida olimlar to'liq tishsizlikni davolash bo'yicha ko'plab tadqiqotlar o'tkazmoqda. **B. Chrcanovic** va uning hamkasblari tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, dental implantatsiya keksalarda muvaffaqiyatli bo'lishi uchun bir nechta omillarni hisobga olish kerak, jumladan, bemorning umumiy sog'lig'i, suyak hajmi va maxsus rehabilitatsiya rejimi. Bunday yondashuv bemorlarning uzoq muddatli muvaffaqiyatli davolanishiga erishishga yordam beradi.

Xulosa

Geriatriya stomatologiyasi keksalarda to'liq tishsizlikni davolashda bir qator xususiyatlarni hisobga olishni talab qiladi. Dental implantatsiya, an'anaviy protezlar

va raqamli texnologiyalardan foydalanish keksalarda hayot sifatini oshirish va og'iz bo'shlig'i sog'ligini tiklashda muhim ahamiyat kasb etadi. Olimlarning fikricha, bu usullar kelajakda yanada rivojlanib, keksalar uchun ko'proq qulay va samarali yechimlar yaratadi. Shu bilan birga, individual yondashuv va zamonaviy texnologiyalar tibbiyoti bu jarayonlarda hal qiluvchi rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Misch, J. - **Dental Implantology: Principles and Practices**. 4th ed. - St. Louis: Elsevier, 2019.
2. Chrcanovic, B., Albrektsson, T., & Wennerberg, A. - **Dental Implants in the Elderly: Success Rates and Risk Factors**. Journal of Oral Rehabilitation, 2018.
3. World Health Organization (WHO) - **Global Oral Health Status Report, 2021**.
4. **Хабиллов Н. Л. и др. ГОСПИТАЛ ОРТОПЕДИК СТОМАТОЛОГИЯ КАФЕДРАСИ ЙИЛ ДАВОМИДА НАШР ЭТИЛГАН ТЕЗИСЛАР ХИСОБОТИ** //Conferences. – 2023. – С. 114-118.

TO'LIQ TISHSIZLIK BO'YICHA DOLZARB MAVZULAR: GLOBAL TADQIQOT YO'NALISHLARI, YANGI MAVZULAR VA STATISTIK TAHLILLAR

***Xabilov N.L., Sharipov S.S., Xusanbaeva F.A., Normurodova R.Z.,
Murxusanova R.S., Nosirova N.A., Akbaraliev N.A., Jabborov A. E.,
Anormatov J.X., Mirzakbarov M.M., Niyozova N. F., Ergashboyev N.R.,
Toshmatov B.N., Maxamov Y.I., Do'smatova G.M.***

Тошкент Давлат Стоматология институти

Gospital ortopedik stomatologiya kafedrası

Salim1987@mail.ru

Kirish

To'liq tishsizlik yoki edentulizm dunyo bo'ylab, ayniqsa keksa yoshdagi aholi orasida keng tarqalgan muammo hisoblanadi. Bu holat nafaqat og'iz bo'shlig'i sog'lig'iga, balki umuman hayot sifatiga, oziqlanish va ijtimoiy faoliyatlarga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi.

So'nggi yillarda dunyoning turli davlatlaridagi olimlar va klinik shifokorlar bu masalaga jiddiy e'tibor qaratib, zamonaviy protezlashtirish va dental implant texnologiyalarini takomillashtirish bo'yicha ilmiy izlanishlar olib bormoqda. Ushbu maqolada to'liq tishsizlik bo'yicha dolzarb mavzular, global tadqiqot yo'nalishlari, statistik ma'lumotlar va yangi ilmiy qiziqish sohalari batafsil yoritiladi.

To'liq Tishsizlik Bo'yicha Hozirgi Statistik Ma'lumotlar